కథా నిలయం
4566
శ్రీకాకుళం

పెళ్లిచెయ్యకుండా చూడు 1

సరిగా కాఫీ వేళకు కనకయ్య వచ్చాడు. దాదాపు ప్రతి సాయంకాలమూ మా ఇంట్లో కాఫీ తాగే వేళకు కనకయ్య హాజరు. ఏరోజునన్నా రాకపోతే నేను మా ఆవిడతో, 'కనకయ్య ఊళ్లో లేడల్లే ఉంది....లేకపోతే జబ్బు చేసి మంచాన పడాడో!' అంటాను.

'అయ్యో. పాపం! అట్లాగా? ఏం జబ్బు! పక్క వీదేగా? వెళ్ళి ఒకసారి తొంగిచూసొద్దామా? ఏం?' అంటుంది నా భార్య.

'ఎందుకూ?' అంటాను నేను ఆశ్చర్యంగా.

'కనకయ్యకు జబ్బుచేసిందని చెప్పరూ?' అంటుంది మా ఆవిడ.

'చెప్పరు! కనకయ్య ఇవాళ కాఫీకి రాలే దెందుచేతా! ఊళ్ళోగాని లేడా ఏమిటి? లేకపోతే జబ్బూగిబ్బూ ఏమైనా పడ్డాడా? అంటావని అన్నాను. నే ననేదాన్లో నువ్వు ఎప్పుడూ సహమే వింటావుగనక....ఎంతచెడ్డా అర్ధాంగివి గదా!' అంటాను.

నా మాటలకు కోప్పడాలో, నవ్వాలో, ఏమీ చెయ్యకుండా ఊరుకోవాలో తేల్చుకోవటానికి కొంత టైమవుతుంది. ఈ లోపల నేను విషయం మార్చేస్తాను.

కనకయ్య దాదాపు ప్రతి సాయంకాలమూ మా యింట్లో కాఫీ తాగుతాడు. అందువల్ల తన భార్యకు సాయంకాలం పూట కాఫీ చేసేపని ఉండటంలేదని కనకయ్య కుండ బద్దలుకొట్టి చెప్పేస్తాడు.

తాను ఎవరినీ ఎందుకూ ఒక్కనాటికీ తేలికచేసి మాట్లాడ నన్నది. కనకయ్యగారి ఆర్థికపరిస్థితి తలుచుకుంటే ఒక్కసారి తనకు భయంకూడా వేస్తుందన్నది; అందుకే కనకయ్య పెళ్ళాం ఎప్పు డయినా ఓ చిన్నగిన్నెడు పంచదారో, పెద్దగిన్నెడు రవ్వో అప్పు పట్టుకెళితే, తాను తిరిగి తీసుకోనన్నది. ఆ మాటకు వస్తే నేను కూడా ప్రతిదానికీ అందర్నీ యద్దేవా చేస్తాననీ, అది తనకు బాగుండ దనీ అన్నది. ఒక ఉదాహరణ ఇయ్యమంటే, నేను చిట్టా రాసి పెట్టుకున్నానా యేం? ఈసారి యద్దేవా చేసినప్పుడు గ్యాపకం చేస్తా నన్నది. గ్యాపకం చేసేదేగాని, ఆ మాట మరచిపోయి వుంటుంది.

కనకయ్య రోజూ కాఫీవేళకు హాజరవుతాడా, మా ఆవిడ చేతి కాఫీని మెచ్చుకోడు. ఇంట్లో కొళాయి కాఫీనీళ్లు తాగేవాడికి మా యింటి కాఫీ బాగానే ఉండాలిగదా! ఎంచేతంటే మా ఆవిడ కాఫీకి వాడే పాలలో సగానికి సగమే నీళ్ళు కలుపుతుంది. అదైనా పొద్దుటి పూట పాలలో సగం నీళ్లే కలుపుతుంది. సాయంత్రంపూట కనకయ్యకూడా కాఫీ పంక్తిన ఉంటాడుగనక, మందికొద్దీ మజ్జిగ లాగా, కాఫీ కొంచెం నీళ్ళగానే ఉంటుంది.

అసలు వంగ తేమిటంటే, కనకయ్య మా ఆవిడచేతి కాఫీని ఎన్నడూ మెచ్చుకోడు. తనకు ఎవరెవరు ఎప్పుడెప్పుడు మంచి కాఫీ లిచ్చారో జాబితా చదువుతాడు - ఎందుకు? నే నా ప్రశ్న మా ఆవిణ్ణి ఎన్నడూ వెయ్యలేదు. వేస్తే నా క్కావలసిన సమా ధానం చెప్పదు. ఆ సమాధానం ఏమిటి అంటే: ఇంకోళ్ళ కాఫీని మెచ్చుకుంటే మా ఆవిడ వాళ్ళతో పోటీపడి తన కింకా మంచి కాఫీ ఇస్తుందేమోనని! కావచ్చు, కాకపోవచ్చు. అందరిలాగే నా ఊహా నాకు బాగుంటుంది. మా ఆవిడలాగా నా ఊహ రైటని నేను పట్టుబట్టను.

అయినా అప్పుడప్పుడూ నేను మా ఆవిణ్ణి ప్రశ్నలు వెయ్య కుండా ఉండను. ఒకసారి పైకి అనుకునే స్వగతంలాగా అన్నాను: "ఈయన రోజూ సాయంత్రంపూట కాఫీకి వస్తాడుగదా! ఆయన ఇదిగా పీలవడా? (తెలుగులో ఏమనాలో తెలీదులెండి). మనమైతే

అట్లా రోజూ ఇంకోరింటికి - హోటలు కెళ్ళినట్టు వెళ్ళి కాఫీ తాగి, ఖాతా వున్నవాడిలాగా వెళ్ళిపోగలమా ?'

'మీరు మరీనూ !' అన్నది మా ఆవిడ. 'ఆయన స్పష్టంగా చెబుతూనే ఉండెనుగా - తన భార్య ఒక్కడికోసం కాఫీ చెయ్యటం ఎందుకనీ ? అదీగాక పాలు చాలవాయె ; ఒక్కకప్పు కాఫీ చెయ్యటము ఎంతకష్టమో మీ మగవాళ్ళ కేం తెలుస్తుంది ? కాకపోయినా, మంచీ చెడ్డా విచారించేవాడుగదా, ఓపూట ఇన్ని కాఫీనీళ్ళు పోస్తే, ఇంతలో మనమేమీ పేదవాళ్ళమై పోంలెండి.' అన్నది మా ఆవిడ. ఇంకా చాలా అని ఉంటుంది - నాకు జ్ఞాపకం ఉండిచావ్వ. నా నోటంబడి వచ్చిన సెంటిమెంటు తప్పని రుజూ చెయ్యటంలో మా ఆవిడకు మంచి డిస్టింక్షన్ ఉన్నది.

నా ప్రశ్నకు నా మనసులో ఉన్న సమాధానంవేరు. నేను ఉద్యోగంలో బల్లకిందనించి మముళ్ళుచేసి అక్రమంగా కొంత ఆర్జించిన సంగతి కనకయ్యకు తెలుసు. 'నీ కేం లేవయ్యా ? అసలుసంపాదనకన్న పైసంపాదన హెచ్చు !' అని అప్పుడప్పుడూ అంటూ వుంటాడు. నేను నమ్రతగా 'ఆఁ, నా బొంద సంపాదన!' అంటాను గాని, నిజం ఆయనకు తెలుసు. తెలిసి నన్ను బ్లాక్ మేల్ చేస్తున్నాడని నా నమ్మకం. అయితే కొంతలో కొంత మంచివాడు గనక నన్ను తేలిగ్గా రోజువారీ కాఫీతో పోనిస్తున్నా డనుకుంటాను. అదే మరో గంద్రమనిషైతే, 'ఓ వంద రూపాయలు అరిజెంటుగా కావాలి వొచ్చింది. ఇస్తావా ?' అనేసును. ఏమాట కామాటే చెప్పుకోవాలి ; కనకయ్య అటువంటి సజ్జుకాదు. నేను పైసంపాదన ఒడుచుకున్నానని అతడికి లోపల సంతోషమే.

అయితే నా ఈ ఊహ తప్పని ఇప్పుడు నాకు తెలుసు. ఇంకొంచెంసేపుంటే మీకూ తెలిసిపోతుంది ; కాస్త ఓపికపట్టండి. కనకయ్య నిజంగా నే ననుకున్నంత మంచివాడా ! అతను నన్ను బ్లాక్ మేల్ ఎందుకు చెయ్యటంలేదు ? రోజూ ఏ సాహంతరంతో వచ్చి మా యింటో కాఫీ తాగి, మంచీచెడ్డా మాట్లాడి వెళుతున్నాడు ?

ఈ ప్రశ్నల కన్నిటికీ సమాధానాలు. గుడ్డులోంచి పిల్లలు బయటి కొచ్చినట్టు వచ్చేస్తాయి.

అవును, సరిగా కాఫీవేళకు కనకయ్య, రోజూలాగే, ఆరోజుకూడా మా యింటికి వచ్చాడు. ఆయనవచ్చి కూర్చున్నాడు; మా ఆవిడ వంటింటోనుంచి కాఫీవాసన తెప్పిస్తున్నది. అంతలో మా కాంతం కాలేజీనుంచి ఇంటి కొచ్చేసింది.

కాంతం అంటే మా అమ్మాయి. ఏకపుత్రిక. దాని కప్పుడు పదహారోఏడు. పీ యూ సీ చదువుతున్నది. రోజూ కాంతం ఇంత కన్న చాలముందుగానే వస్తుంది. రాగానే ఇన్ని పాలు తాగి పైకి వెళ్ళిపోయాకగాని కిందికిరాదు. దాని కెందుకో కనకయ్యంటే తగని మంట. ఎందుకో ఏమిట్లైండి, రోజూవచ్చి కాఫీ తాగిపోతాడనే.

'ఇవాళ ఆలస్యం అయినట్టుందేఁవే?' అన్నా.

'ఏదో డిబేటుట. వాళ్ళమొహం డిబేటు. ఒక్క వెధవకూ డా మాట్లాట్టం చాతగాదు.' అని గొణుక్కుంటూ కాంతం విసురుగా స్నానాలగదికి పోయింది.

'పిల్లను ఇంకా యెందుకు చదివిస్తున్నావయ్యా, వెర్రి బ్రాహ్మడా! మానిపించక?' అన్నాడు కనకయ్య.

'ఎందుకూ మానిపించటం?' అన్నాను.

'ఎందు కొచ్చిన చదువులు? పెళ్ళిసంబంధాలు చూడు.' అన్నాడు.

'ఇప్పణ్ణించే పెళ్ళేమిటి? దానికి పదహారోయేడు నడుస్తున్నది.'

'నన్ను మా అమ్మ పన్నెండోఏట కడుపుతోఉంది,'అన్నాడు. అందుకు కనకయ్య చాలా గర్వపడ్డట్టు కనిపించాడు.

"ఈ 1961 లో కూడా అలాగే బతుకుదామనా మీ ఉద్దేశం? నేను కొత్త ముందుకు పోదామనే దృష్టిలో ఉన్నవాణ్ణి.' అన్నాను గర్వంగానే.

'సరేలే! ఎవరొద్దన్నారు? ఇప్పణ్ణించీ సంబంధాలు చూడటం మొదలుపెడితే నాలుగేళ్ళకు దొరికినా దొరికినట్టే. మా బావమరిది కామయ్యే తనకూతురికి ఆరేళ్ళనుంచీ సంబంధాలు చూస్తున్నాడు. ఇంతవరకూ అతీ గతీ లేదు. దానికి పద్దెనిమిదోఏడుకూడా వచ్చేసింది,' అన్నాడు కనకయ్య.

'అంటే పిల్లకు పన్నెండోఏటినుంచీ చూస్తున్నారన్న మాట? ఒకవేళ వెంటనే సంబంధం దొరికితే ఏం చేసేవారు?'

'ఏంచేసేవారేమిటయ్యా పిచ్చిబ్రాహ్మడా! నిక్షేపంగా పెళ్ళి చేసేవారు. నన్ను కనేనాటికి మా అమ్మకు పదమూడోయేడు.'

'లేదులెండి. మా అమ్మాయికి పెళ్ళి చెయ్యదలచుకున్ననాడే సంబంధం వెతుకుతాను. నాకు వెంటనే సంబంధం దొరకుతుందని ఎందుకో అనిపిస్తున్నది. పెద్దవారు చెప్పారుగదా అని రేపు సంబంధం వెతకటం మొదలుపెట్టాననుకోండి. ఎల్లుండికల్లా దొరకుతుంది. అప్పుడు వాళ్ళను నాలుగేళ్ళు ఆగండి అంటే వాళ్ళకోపం రాదూ?'

'అంటే, ఇరవై ఏళ్ళదాకా పెళ్ళిచేసే ఉద్దేశం లేదన్నమాట!' అంటూ లోపల ఏదో ఆలోచించుకుని, కనకయ్య, లాభంలేదన్నట్టు తల అడ్డంగా తిప్పాడు. నాకులేనిబెంగ ఆయన కెందుకో నా కర్థం కాలేదు.

'సరిగా చెప్పారు. ఇరవై కాదు. ఇరవై ఒకటి పూర్తి అయితే గాని దానిపెళ్ళి తల పెట్టను. ఇరవై మీద ఒకటి కొసరు ఎందుకని అడగ్గలరు. అప్పటి కది ఎమ్మేకూడ పాసైపోతుంది. నిక్షేపంగా ఏ లెక్చరరో అయి మరీపెళ్ళిచేసుకుంటుంది. అదీ నాఅంచనా,' అన్నాను.

'ఆడపిల్లకు ఎమ్మేదాకా చదువూ, ఉద్యోగమూనా?' ఆయన మళ్ళా తనతో తాను ఏదో మాట్లాడుకుని, తల మళ్ళీ అడ్డంగా తిప్పాడు.

ఆరోజు కా సంభాషణ అంతటితో పోయింది.

నేను కనకయ్యగారితో చిన్నమెత్తు అబద్ధం చెప్పలేదు. మా కాంతమ్మపెళ్ళికి నేను వేసుకున్న ప్రోగ్రాం అక్షరాలా అదే.

ఈడొచ్చిన ఆడపిల్లలకు పెళ్ళిళ్ళు చేసే వాళ్ళు పడే పాట్లు నేను కళ్లారా చూశాను.

పెళ్ళిచేసే ఉద్దేశంతో, పిల్ల పెద్దమనిషి కాగానే చదువు మానిపించేసినవాళ్ళను చూశాను. వాళ్ళకు చదువా చెడిపోయింది. బుద్ధి పెళ్ళిమీదికీ, దాంపత్య సుఖంమీదికీ మళ్ళింది. ఆతరువాత వెంటనే సంబంధం కుదిరి కాపరానికి వెళ్ళిపోయిన పిల్ల అదృష్టవంతురాలు. కాని ఆ అదృష్టం అందరికీ పట్టదు.

మగపిల్లవాడి తరపు మనుషుల్లో ఎటువంటివా ళ్ళున్నారని! పిల్ల స్కూలుఫైనలుదాకా చదివిందంటే, అంత చదువా అవి మంచి నీళ్ళుకూడా అడక్కుండానే లేచిపొయ్యేవా ళ్ళున్నారు. చదువు మాని పించి సంబంధాలు చూస్తున్నారంటే, పెళ్ళితొందరలో ఉన్నారని గ్రహించి, అడుగుదామనుకున్నదానికంటే వెయ్యో, రెండువేలో హెచ్చుకట్నం అడిగేవా ళ్ళున్నారు.

చాలాసంబంధాలు చూడకుండా, ఎదురైన మొదటి సంబంధం ఖాయం చేస్తే, అయినవాళ్ళూ కానివాళ్ళూకూడా, 'కక్కుర్తి పడ్డారు!' అంటారు. 'ఇంకొంచెం శ్రద్ధతీసుకుని వెతికితే ఇంతకన్న దివ్యమైన సంబంధం దొరికేది.' అంటారు ....

నాకు నేనే అడ్డొస్తున్నాను, క్షమించండి. ఈ రకంవాళ్ళను చూస్తే ఆడవాళ్ళు చీరెలబేరం చేసే పద్ధతి గ్న్యాపకం వస్తుంది. మా ఆవిడ 'కొట్టిడుపు' అనబడే కట్టు-విడుపు చీరె—పన్నెండు రూపాయలు మించనిది—కొనటానికి ఊళ్లో కల్లా పెద్ద బట్టల షాపుకు పోయింది. ముందు బ్రొకేడ్‌తో ప్రారంభిస్తుంది. షాపువాడు మీటరు నూటయిదు రూపాయలంటాడు. 'అబ్బో! కొంచెం తక్కువలో చూపించండి.' అవి బెనారెస్‌పట్టుచీరెలూ, కంచిపట్టుచీరెలూ, ఉప్పాడ పట్టుచీరెలూ, గద్వాల చీరెలూ, జరీ ఉన్నవీ, లేనివీ, రియల్ వాయిల్‌చీరెలూ, గ్రేడువారీగా అన్నీ చూపి, ఎందుకైనా మంచిదని ఏడెనిమిది రూపాయల్లో పని వాళ్ళ కివ్వటానికి పనికొచ్చే చీరెలుకూడా విప్పించి చూసి, చివరకు తనకు కావలిసిన చీరె పన్నెండుకో, పదమూడుకో కొని ఇంటి కొస్తుంది.

ఇటువంటి మనస్తత్వం గలవాళ్ళుంటారు కొందరు. కట్నం యాభై వేలు అడుగుతున్నారని తెలిసికూడా, విచారిస్తే తప్పేం అన్న మనస్తత్వంతో మాట్లాడిచూస్తారు. సంబంధాలు చూడటం వాళ్ళ కొక వినోదం.

కాని ఈ లోపుగా పెళ్ళి కావలిసిన పిల్ల నలిగి, శూన్యమై, బెంగపడి, మనోవ్యాధి తెచ్చుకుంటుంది. పెద్దవాళ్ళు దురాశకొద్దీ తమ తాహతుకు మించిన సంబంధాలు తెస్తుంటే, అందులో కొన్ని అయినా పిల్లకు నచ్చుతాయి; పెళ్ళిచూపులకు వచ్చేవాళ్ళలో కొందరు కుర్రాళ్ళయినా పిల్లకు నచ్చుతారు. 'కాట్టిడుపు' చీరె కొనవచ్చిన యిల్లాలికి బ్రొకేడ్ చూపించేవాడు గడుసువాడు గనక కొనరని తెలిసికూడా చూపిస్తాడు: అక్కర్లేదనగానే నిర్లిప్తంగా ఉండ కేంజేస్తాడూ? వాడు జీతండబ్బులకు పనిచేసే షాప్ అసిస్టెంటాయె. వచ్చిన యిల్లాలు బ్రొకేడ్ కొన్నా, 'కాట్టిడుపు' చీరె కొన్నా వాడికి ఒకటే. కాని, పెళ్ళి కావలిసిన పిల్ల అంత గడుసుగా ఎట్లా ఉంటుంది? అవకాశం దొరికినప్పుడల్లా దానికి ఆశ పైకి తంతుంది. అట్లా పైకి తన్నిన ఆశ నిరాశ కాగానే గజం లోతుకు కుంగిపోతుంది. ఇట్లా ఏడాదో, రెండేళ్ళో, మూడేళ్ళో ఆశా నిరాశల మధ్య నలిగిన పిల్ల కాస్త సుకుమార ప్రాణి అయితే మంచం పట్టినా ఆశ్చర్యం లేదు.

కొందరి కొక అపోహ ఉన్నది - కట్నం పారేసి కొండమీది కోతిని తీసుకురాగలమని వాళ్ళు అనుకుంటారు. అనుకోవట మేమిటి తెస్తారుకూడా. కాని వాళ్ళకు చివరకు దక్కేది కోతే. కొండమీద ఉండే కోతి కున్న విలువ కొండ దిగివచ్చిన కోతి కుండదేమోమరి. డబ్బుకోసం పెళ్ళాడేస్తాడు. ఆ తరవాత ఆ కోతి రకరకాల కుప్పి గంతులూ వేస్తాడు. పిల్ల జీవితం భ్రష్టే.

ఈ సొదంతా ఎందుకు చెప్పానంటే, ఎట్లాగైనా చూడండి. వయసు వచ్చిన ఆడపిల్లల పెళ్ళిసమస్యకు సాఫీఅయిన పరిష్కారం లేదు. ఉన్నది - కాని అమలు జరగటం చాలా కష్టం. పిల్ల చదువుకుని లోకజ్ఞానం సంపాదించి, ఆర్థికంగా తన కాళ్ళమీద తాను నిలబడి, తన భావిభర్తను తానే వెతుక్కోవటం. దీన్ని ప్రేమించి

పెళ్ళాడటం అనాలని ఉంటే అనండి. కాని నేను ప్రేమప్రసక్తి తీసుకురాను. ఓ విధమైన స్వయంవరం. ఒకప్పుడు రాజులలో ఆనవాయితీగా ఉండేది. ఇప్పు డందరికీ ఆచరణ యోగ్యమే.

అట్లా చేస్తే ఆడపిల్ల చెడ్డమార్గం తొక్కుతుందని భయపడి చస్తారు. కట్నంకోసం తన కిష్టంలేని పిల్లను చేసుకుని వాడు ముండలముఠాకోరయితే సంఘానికి జరగని ఘోరమయిన అన్యాయము, ఆడది తన మొగుణ్ణి వెతుక్కోవటంలో తప్పటడుగు వేస్తే జరుగుతుందని నేను నమ్మలేను. సంఘాన్ని అధోగతికి ఈడ్చేహక్కు మగవాడికే ఉంది; ఆడదానికి లేదు. 'స్త్రీషు దుష్టాసు జాయతే వర్ణ సంకరః!' అనేవాళ్ళకు నేను చెప్పలేను. నాకు తెలిసినంతమటుకు, తమ ప్రవర్తనతో సంఘాన్ని కలుషితం చేసేపని పెళ్ళయిన ఆడ వాళ్ళు చాలామంది చేస్తున్నారు. వాళ్ళను ఎవరూ ఏమీ చెయ్యలేకుండా ఉన్నారు.

చివరకు నేను తేల్చుకున్న దేమిటంటే, ఆర్థికంగా తన కాళ్ళ మీద తాను నిలబడగలిగిన దాని ప్రవర్తనను పైవాళ్ళు శాసించలేరు. సినిమాతారలను పెళ్ళాడేవాళ్ళు వాళ్ళ కన్యాత్వాన్ని చూసే పెళ్లాడుతున్నారని నే నెన్నడూ అనుకోలేదు. ఆస్తో ఆర్జనో ఉన్నదనే హాజంతో వేలకువేలు కట్నాలడిగే దౌర్భాగ్యులు దేశంలో ఉండగా లేందీ, తన ఆర్థికస్వాతంత్ర్యాన్ని ఆధారం చేసుకుని తనకు కావలసిన భర్తను తాను వెతుక్కునే ఆడవాళ్ళు ఎందుకుండరాదు? ఆ ఆడది తన భర్తను ఏవిధంగా వెతుక్కుంటుందో మిగిలినవాళ్ళ కెందుకు?

మీరు గ్రహించేవాళ్లుగనక ఈ విషయాలన్నీ దాపరికంలేకుండా మీతో చెబుతున్నాను గాని, మా ఆవిడతో అంటే ఇంకేమన్నా ఉందా? అసలే నా నోట వచ్చేమాటల్లో తొంభైతొమ్మిది శాతం తప్పులతడక! మా ఆవిడతోనే అనని మాటలు కనకయ్యతో ఎందుకంటాను? ఆయన మా మంచిచెడ్డలు విచారించేమాట నిజమే గాని, ఈ విషయంలో ఆరుస్తాడా, తీరుస్తాడా? ఆయనకు కావాలిసింది కప్పు కాఫీ. తాగివెళ్ళనీ! కావలిస్తే మా అమ్మాయి పెళ్ళిగురించి

స్వాగతం మాట్లాడుకుని, తల అడ్డంగా తిప్పుకోమను ; నాకేమీ అభ్యంతరంలేదు.

నేనుమాత్రం ఏనాడో నిర్ణయించుకున్నాను ; 'పెళ్ళి చెయ్యకుండా చూడు !'

తరవాత కొన్నిరోజులపాటు కనకయ్యగారు మామూలుగా వస్తూ, కాఫీ తాగిపోతూవచ్చాడు కాని మా కాంతం పెళ్ళి గురించి మాట్లాడలేదు, తల అడ్డంగా తిప్పనూలేదు.

కాని ఒకరోజున కాఫీ తాగుతూ ఆయన, యాదాలాపంగా, 'మా పెద్దవాడు పట్టాభికి సంబంధాలు వస్తున్నయ్యయ్యా ! రోజూ చెబుదామనుకుని మరిచిపోతున్నాను !' అన్నాడు.

'పట్టాభికి ఇరవై ఇంకా నిండలేదేమో ?' అన్నాను.

'నిండుతాయనుకో. కాకపోయినా నాలుగు సంబంధాలు చూసి, ఉన్నంతలో మంచి సంబంధం ఏరుకోక తప్పేదేముందీ ? బ్రహ్మముళ్లు అదివరకే పడిఉన్నా, దైవయత్నంతోపాటు పురుష యత్నంకూడా ఉండొద్దూ మరీ ? చివరకు రాసిపెట్టిఉన్న సంబంధమే జరుగుతుందిలే. అయినా, ఉన్నంతలో మంచిసంబంధం వెతికామన్న తృప్తిమన కుండొద్దూ ?' అన్నాడు కనకయ్య.

'సరిగ్గా నే ననుకున్నదీ అదేసుమండీ ! ఆడపిల్లల పెళ్ళి విషయంలో కూడా, చూశారూ ? మనం ఎన్ని సంబంధాలు వెతికినా, పిల్లకు ఏ కిరస్తానీవాడో రాసిపెట్టి ఉందనుకోండి ; వాడితోనే దానికి పెళ్ళి అయిపోతుంది. తీరా పెళ్ళి అయిపోయాక మనం పిల్లను తప్పుపట్టరాదు. కాకపోతే మన ప్రయత్నం ఫలించిందన్న తృప్తి మన కుండకపోవచ్చు. నే నెరిగిన భూస్వామి ఒకాయన తన కూతుర్ని లక్షరూపాయల కట్నంతో, అమెరికా వెళ్ళబోతున్న కుర్రాడి కిచ్చి పెళ్ళిచేసి, వాడి ప్రయాణపు ఖర్చులుకూడా తానే భరించాడు. వాడు అమెరికా వెళ్ళి, అక్కడ ఏతెల్లదాన్నో చేసుకున్నాడు,' అన్నాను.

కనకయ్య నాధోరణికి తెల్లబోయి. 'మగపిల్లవాడికి సంబం ధాలు వెతికేదారి వేరూ. ఆడపిల్లకి వెతికేదారి వేరూనూ!' అన్నాడు.

మా ఆవిడ కనకయ్యను గట్టిగా బలపరిచి, 'ఆడపిల్లల విషయంలో దేవుడిమీద భారంవేయటం ఎంతమాత్రమూ కూడదు.' అన్నది.

'అంటే మగపిల్లలపెళ్ళి దేవుడూ, ఆడపిల్లలపెళ్ళి మనుషులూ చేస్తారాయేం?' అన్నాను.

'మీదంతా తల్లకిందులు వాదం! ఆడపిల్లల పెళ్ళి విషయంలో దైవయత్నమూ, మానవయత్నమూ ఓదానికొకటి విధిగా కలిసిరావాలి. మగపిల్లవాడి పెళ్ళివిషయంలో అంత పట్టింపులేదు.' అన్నది మా ఆవిడ.

'చక్కగా చెప్పావమ్మా! చూడు, నాయనా! నువు చెప్పిన భూస్వామి తన కూతురు విషయంలో పొరపాటు పడ్డాడని ఎవరూ అనటానికి వీల్లేదు. నిక్షేపమంటి సంబంధం చూశాడు. ఘనంగా పెళ్ళిచేశాడు. నన్నడిగితే మహా దొడ్డమనిషి. ఆ పిల్లగీత బాగాలేక అట్లా అయితే దాని కెవరేం చేస్తారు!' అన్నాడు కనకయ్య.

'ఆయన అపెళ్ళే చెయ్యక, తమ కమతగాడికిచ్చి చేస్తే ఎవ రేంచేసేవాళ్లంటారు?'

కనకయ్య దిగ్భ్రమ చెందినవాడల్లే అయిపోయి ఏమీ జవాబు చెప్పలేదు. నాతో మాట్లాడటం మా ఆవిడకు నల్లేరుమీద బండినడక గనక, 'అందరూ మొహాన ఉమ్మేసిఉండేవాళ్ళు!' అన్నది.

'అదిమటుకు నిజంకాదు. ఆ అమ్మాయి నిక్షేపంగా కమతగాడి తోనే కాపరంచేస్తున్నది, ఎవరూ ఏమీ అనటంలేదు.' అన్నాను.

'చాటుగా ఏం వేడుస్తున్నదో, బహిరంగంగా పెళ్ళి చేసుకోవ టమూ, అదీ ఒకటి ఎట్లాఅవుతుంది?' అన్నది మా ఆవిడ.

'అదీ అసలుసంగతి. చాటుగా ఏంచేసినా తప్పులేదు, బహి రంగంగా చేస్తేనే తప్పు! ఆమాట నేను ఒప్పుకోలేను. ఈ చాటు మాటు వ్యవహారాలతోనే సంఘం ఇంత అధోగతికి వచ్చింది.' అన్నాను.

కనకయ్య మాటమార్చి, 'ఇంతకూ మాఅబ్బాయికి సంబంధం వెతకటం విషయమై నీ సలహా ఏఁవిటి?' అన్నాడు.

'అన్నీ తెలిసినవారు, మీకు నేను సలహా ఇవ్వడమేఁవిటి? అయినా ఏవిషయం సలహా అడుగుతున్నారు?' అన్నాను.

'మగపిల్లవాడి పెళ్ళి అన్నంత మాత్రాన ముందూ వెనకా ఆలోచించక్కర్లేదనా నీ ఉద్దేశం? నన్నడిగితే, ఓవిధంగా ఆడపిల్లపెళ్ళి ఎంతకష్టమో, ఇంకోవిధంగా మగపిల్లవాడి పెళ్ళికూడా అంత కష్టమేనయ్యోయ్! మాటవరసకి చెబుతా - పిల్ల అందం చూడాలా, కట్నం చూడాలా? పిల్లవైపువాళ్ళ వంశమర్యాద చూడాలా, హోదా చూడాలా? పిల్ల అందంగా ఉంటే పిల్లవాడికి సంతోషం, కట్నంబాగావస్తే మాకు సంతోషం. నాకూ ఆడపిల్ల లున్నారాయె; ఇక్కడ పుచ్చుకుంటే, అక్కడ ఇవ్వొచ్చుమరి! - మర్యాదగల కుటుంబమైతే అల్లుణ్ణి గౌరవంగాచూస్తారు. హోదా గలవాళ్ళయితే అవసరానికి ఆదుకుంటారు. ఏమంటావ్? నేచెప్పింది సబబుగా ఉందా? ఏఁవమ్మా! మాట్లాడవేం?' అన్నాడు కనకయ్య.

'కాదుటండీ మరీ?' అన్నది మా ఆవిడ. ఆ తరవాత నేను మరోవిధంగా అనటానికి అవకాశం ఇవ్వకుండా.

'మీరు చెప్పిన నాలుగూ ఒనకూడటం ఉత్తమం, మూడు ఒనకూడితే మధ్యమం, రెండు ఒనకూడితే సంసారపక్షం, ఏదో ఒక్కటే చూసుకోవటం అధమం,' అన్నాను.

మా ఆవిడ నామాటలను పూర్తిగా కొట్టి అవతలపారేసింది:

'ఆయన కేం తెలుసునని ఆయ న్నడుగుతున్నారు? ఆయన కాఉద్యోగంచేసి నాలుగురాళ్ళు తీసుకురావటంతప్ప ఇంకేమీ తెలీదు. నన్నడగండి చెబుతాను. పెళ్ళివిషయంలో ఇదా అదా అని చూడటాలు పనికిరావు. అన్నీ ఉండవలసిందే. కాకపోతే పిల్ల నిజంగా అందమైందైతే, కట్నం ఓపిసరు తగ్గినా ఒప్పుకోవచ్చు. అవతలివాళ్లు నిజంగా పెద్ద హోదాగలవాళ్ళయితే కుటుంబగౌరవం కాస్త అటూ ఇటూ అయినా సరిపెట్టుకోవచ్చు. ఎంతో తెలివిగా

చూచి మరీ సంబంధం చూసుకోవాలి. అంతేగాని నాలుగూ, మూడూ, రెండూ అని లెక్కలేఁవిటి? ఎవరన్నా వింటే నవ్విపోతారు!'

ఎవరన్నా వింటే నవ్విపోయేది నా మాటకే నని తమరి కందరికీ అర్థమయే ఉంటుంది. మాటమార్పు అవసరమనిపించింది.

'ఇంతకూ మీవాడికి ఇరవయ్యే కాదుటండీ? ఇంకా అయి దేళ్లు మహారాజుగా ఆగవచ్చు.' అన్నాను.

మీదగ్గిర దాచటం దేనికీ? కావాలనే ఆ మాట అన్నాను. అదో చిన్న ప్రయోగ మనండి. ఫలితం వెంటనే కనబడింది, కనకయ్యగారు ఒక చిన్న చిరునవ్వు నవ్వి, 'అమా టన్నావు. బాగుంది!' అన్నాడు.

'అమ్మ ముండాకొడకా! అదా నీ కడుపులో ఆలోచన!' అనుకున్నాను.

వాళ్ల పట్టాభికి మా కాంతాన్ని చేసుకోవాలని ఆ ముసలాడి ఆలోచన. అందులో బ్లాక్ మేల్ లేకపోవటమేం? ఉంది! నా ఏక పుత్రిక తన కోడలవుతుందన్న ఆశతోనే నా పైసంపాదనగురించి చాలా వుదారంగా ఉంటున్నాడు. కాబోయే వియ్యంకుడి హోదాలో రోజూ మా యింటికొచ్చి కాఫీ తాగుతున్నాడు.

వాళ్ల పట్టాభికి నిలువునా బంగారుతొడుగు దిగేసి, వెంక టేశ్వరస్వామిలాగా మొహం కనబడకుండా వెండి నామాలుపెట్టినా, మా కాంతాన్ని వాడి కివ్వను. గొట్టం పాంట్లూ, ఆడారినడకా వాడూనూ! కానీ కట్నం అడక్కపోయినా, ఆఖరుకు ఎదురుకట్నం ఇస్తానన్నా కాంతం వాణ్ణి చేసుకోదు. ఈ సంగతి బయటికి అనే శానో రెండు విధాల డేంజర్!

ఒకటి: మా ఆవిడ అంతకన్న మంచిసంబంధం లేదనే నిర్ణ యానికి వచ్చి, రేపే ముహూర్తం పెడదామని కూర్చోవచ్చు. నే నేదన్నా మంచిదన్న మరుక్షణం దానంత పాడుది లేదని తేల్చు కునే మనిషి. ఏదన్నా నేను వద్దనుకుంటే అది కావాలనుకోవటంలో ఆశ్చర్యం ఏ ముంటుందీ?

మా ఆవిడ లోకంయొక్క మంచిచెడ్డలను గురించి ఇట్లా వ్యతిరేకంగా ఆలోచించడం కేవలమూ నా మీది కచ్చకొద్దీ అను

కోకండి. చాలా పరిమితమైన జీవితానుభవం - పుస్తకజ్ఞానం అసలే లేదు-ఇంత సంపన్నంగా నలుగురికీ కనిపించే కుటుంబానికి ఆడ దిక్కు: ఈ పరిస్థితుల్లో మా ఆవిడకు ప్రతివిషయం గురించీ ఓ ఖచ్చితమైన అభిప్రాయం లేకపోతే నలుగురిలోనూ ఘరానాగా కనబడ లేదు. అందుచేత తనకు బొత్తిగా తెలియని విషయాలను గురించి నే ననుకునేదానికి విరుద్ధంగా ఆలోచించటం ఒక ఈక్వేషన్‌గా పెట్టు కున్నది - 'కంఠాభరణం'లో అవధాన్లు సంస్కృతభాషాపరిచయం బొత్తిగా లేనికారణంచేత, నోరు తిరగని మాటలన్నీ సంస్కృతం మాటలే అని నిర్ధారణ చేసుకున్నట్టుగా. ఈ ఈక్వేషను మా ఆవిడకు పనిచేస్తున్నది. చుట్టుపక్కల ఆడవాళ్ళందరికీ మా ఆవిడంత తెలివి గలది లేదనే!.....ఆవిడ స్టంప్ అయేది ఎప్పుడంటే, నేను ఏ అభి ప్రాయమూ ప్రకటించకుండా రాయల్లే కూచున్నప్పుడు.....అంతే గాని..........మీరు మా దాంపత్యంగురించి అపోహలు పడనవసరం లేదు. ఆవిడకు నిజంగా తెలిసిన విషయాలుంటాయే, వాటిదగ్గిర మేము ఎప్పుడూ ఏకీభవిస్తూనే ఉంటాం.

పోతే-రెండు: మా కాంతాన్ని తన కొడుక్కిచ్చి చేసే ఆలోచన నాకు ఏ కోశానా లేదని తెలిస్తే, రేపటినుంచే కనకయ్య లంచగొండినని నన్నుగురించి టముకు వెయ్య నారంభిస్తాడు. అందు వల్ల నేను వెంటనే జైలుకుపోతాననికాదు. కన్నుపోయినంత కాటు కెందుకూ? నా అనుమానం నిజ మవునా, కాదా అన్నది తేల్చుకునే టందుకూ, ఒకవేళ నిజమైతే అయిదేళ్ళపాటు కనకయ్య నోటికి కప్పతాళం వేసిఉంచటానికీ ఆ మాట అన్నాను.

నా ఎత్తు పారింది. 'ఆ మాట అన్నావు, బాగుంది!' అన్నాడు మానవుడు; అయిదేళ్ళ అనంతరం వాళ్ళ పట్టాభికివ్వటానికి వాగ్దానం చేస్తున్నాననే అనుకుని. మా అమ్మాయి కింకా అయిదేళ్ళదాకా పెళ్ళి చెయ్యనంటిని. వాళ్ళబ్బాయికి అయిదేళ్ళదాకా పెళ్ళి తొందర లేదని ఆ నోటితోనే అంటిని. ఎవరన్నా అటువంటి గోతిలో అతి సులువుగా పడతారు.

* * *

పర్ఫెక్ట్ మర్డర్‌లాగే తిరుగులేని మోసంకూడా ఉండదేమో నను కుంటాను. నా ఎత్తు బ్రహ్మాస్త్రంలాగా పారలేదు. అలోపతీ ఔషధంలాగా ఒక రోగాన్ని నయంచేసి, సైడ్ ఎఫెక్ట్స్ తెచ్చిపెట్టింది.

అది మొదలు కనకయ్య రోజూ కాఫీ తాగటానికి వచ్చి, 'చూడవయ్యా. నే నెందుకు చెబుతున్నానో కాస్త ఆలోచించు. ఎంతో ఆలోచించి మరీ చెబుతున్నా ననుకో. పిల్ల చదువు మానిపించెయ్యి. కాంతం చాలా బుద్ధిమంతురాలే, కాదన్ను. కాని లోకం కాంతంసంగతి ఏ మెరుగును? బియ్యేలూ, ఎమ్మేలూ చదివిన ఆడపిల్లలు చెడిపోయినవాళ్ళే ననుకుంటుంది. అంత చదువుకున్న ఆడపిల్లను చేసుకున్నవాళ్ళనుగురించి నలుగురూ చాటున ఎట్లాచెప్పుకుంటారో నీ కేం తెలుసు?'-ఈ ధోరణిలో ప్రారంభించాడు.

పాపం, ఆయన ఇప్పటినుంచే కాంతాన్ని తన కోడలుగా చూసుకుంటున్నాడు. అయిదేళ్ళు ఆగటానికి ఆయనకు అభ్యంతరం లేదుకాని, ఈ అయిదేళ్ళలోపున నేను కాంతాన్ని తన కోడలుగా పనికిరాకుండా తయారు చేస్తానేమోనని మహాదిగులుపడిపోతున్నాడు. నేనా సంగతి గ్రహించాను గనక ఆయన చెప్పేదానిని ఔనన కుండా, కాదనకుండా తప్పించుకుంటూవచ్చాను.

కాని రోజూ ఇదే సొద అయితే ఎట్లా భరించటం? చివరకు చూపిచూసి, 'మీరుకూడా, మతిలేని వెధవ లెవరో అనవలసిన మాట లంటారేమిటండీ! ప్రపంచంలో నీచు లెవరో ఏదో అను కుంటారని లక్ష్యపెట్టేటుంటే మనం ఒక క్షణం బతగ్గలమా?' అన్నాను.

నే నన్న తిట్టు తనకే తగలటంచేత కాబోలు అరనిమిషం పాటు ఆయన మొహం జేవురించి, ఊపిరి సరిగా ఆడలేదు. కాని నే నన్న వాక్యంలో 'మనమూ మనమూ వియ్యంకులం' అనేది ధ్వనించటంచేత పర్యవసానంలో తృప్తిపడి, 'అదీ నిజమే అనుకో-?' అన్నాడు.

ఆయన్ని ఇట్లా మాటలతో మభ్యపెట్టడం నాకూ బాధగానే ఉన్నది. కాని నే నేం చెయ్యగలను? నాకు గత్యంతరం లేకుండా ఆయనే చేస్తున్నాడు....

మా అమ్మాయి పీయూసీ పాసై బియ్యేలో చేరేముందు కనకయ్యగారు అడ్డుపుల్ల వెయ్యటానికి మళ్ళీ ప్రయత్నించాడు.

'చూడవయ్యా! మీ కాంతం బియ్యే చదివేతీరా లంటావా? నే చెప్పేదీ, ఆడపిల్లల చదువు వట్టి డబ్బుదండగే గదా! వాళ్ళేం ఉద్యోగాలు చెయ్యాలా, ఊళ్ళేలాలా? ఆ డబ్బు పెట్టి నిక్షేపంగా నగలు చేయించిపెట్టినా ఫలంపోటు. ఇంటిపట్టున ఉండి ఇంటిపనీ, వంటపనీ నేర్చుకున్నా మా బాగే!' అంటూ నస ప్రారంభించాడు. కనకయ్య.

'మీ కొక్క రహస్యం చెబుతాను, వింటారా? ఆడపిల్ల లయేది, మగపిల్ల లయేది, వాళ్ళకి చదువుమీద ఆసక్తి ఉన్నన్నాళ్ళూ వాళ్ళకి వెర్రిమొర్రి ఆలోచనలు రావు. వాళ్ళు శ్రద్ధగా చదువుకోవటం వాళ్ళకూ మంచిది, మనకూ మంచిది. ('మనకు' అన్న మాట కావాలనే వాడాను.) కాంతమ్మకు ఏనాడు చదువుమీదనుంచి బుద్ధి మళ్ళి ఇతరవిషయంమీదికి పోతున్నట్టు కనబడినా, వెంటనే చదువు మానిపించటమే కాదు, ఏకంగా పెళ్ళే చేసేస్తాను,' అన్నాను.

'సరే. అయితే నీయిష్టం మరి. అట్లాగే కానీ!' అన్నా డాయన.

ఆయన ఆ మాట అన్నధోరణి చూస్తే నాకే కాస్త భయం వేసింది. ఆయన ఏమాట మాట్లాడినా మా కాంతాన్ని తన కొడుక్కివ్వటం అనేకమంది సాక్షులఎదట ఖరారయినట్లుగా మాట్లాడుతున్నాడు. ఆయనకోసం వేసిన ఉచ్చులో ఆయనతోబాటు నేను కూడా ఇరుక్కుపోతున్నానన్న భావం నాకు కలగసాగింది. పైకి ఏమీ అనకపోయినా, ఆ కనకయ్య లోలోపల, మా కాంతానికి చదువుపై త్వరగా అసహ్యం పుట్టాలని వెయ్యిదేవుళ్ళకు దణ్ణం పెట్టుకుంటున్నట్టు కనబడ్డాడు.

ఇంతలోనే ఆయన, నాకు భయంతిరే మాట ఒకటి అనేశాడు. 'పిల్లను కాలేజీలో చేర్పితే చేర్చావుగాని, మగపిల్లలతోబాటు చదివే కాలేజీలో మాత్రం చేర్చకు.'

మంచి క్లూ దొరికింది. కనకయ్యను ఊబిలో వదిలేసి, నే నొక్కణ్ణీ పైకి వచ్చెయ్యటానికి మంచి అవకాశం మరేమీలేదు - కాంతాన్ని ప్రెసిడెన్సీకాలేజీలో చేర్చెయ్యటం! అప్పుడుగాని ఆయనకోసం వేసిన ఉచ్చులు తెంచుకుని నేను బయటపడను. ఆయనా తప్పించుకుపోతాడు. పోనీ, ఆయన మళ్ళీ నా జోలికి రాడు. ఇంతటితో ఆయనకూ, నాకూ రాంరాం!

కాంతాన్ని ప్రెసిడెన్సీకాలేజీలో చేర్చాను.

'పిల్లను తీసుకుపోయి ప్రెసిడెన్సీకాలేజీలోనే చేర్చావా? నా కంఠశోషే మిగిలిందన్నమాట!' అన్నాడు కనకయ్య, తన ముందున్న కాఫీగ్లాసుకూడా తాకకముందే.

'ఏం చెయ్యను' అది ఇంకో కాలేజీలో చేరనన్నది. దాని సబ్జక్టు బాగాచెప్పే ప్రొఫెసరు ఆకాలేజీలోనే ఉన్నాట్ట.' అన్నాను. ఇది నిజమే కూడానూ.

'ఏమోనబ్బా! పిల్లదానికి చదువుమీద ధ్యాస తప్పినట్టే కన బడుతుంది. నువ్వన్నమాట నిలబెట్టుకోదలిస్తే చదువు మాన్పించి, పెళ్ళి చేసెయ్యటాని కిదే సమయం!' అన్నాడాయన.

'అది చదువుకుంటాను మొర్రో అంటుంటే, చదువు మానిపిం చనా? నావల్ల కాదు.'

నాస్థితి ఎంత హీనంగా పరిణమించిందో తలుచుకుంటే నాకే మండిపోయింది. నేను నా కూతురికి చదువు చెప్పించుకునే విష యంలో ఈ ముసలినక్కకు సంజాయిషీ యిచ్చుకోవట మేమిటి? ఈయన నా కెవరు? తేరగా రోజూ కాఫీ తాగిపోవటంతో పోక, నావాళ్ళనుగురించి సలహా లిస్తాడేమిటి? ఇటువంటి దుర్దశ నాకెట్లా కలిగింది? 'వంచించబడకుండా వంచించజాలవు.' అని ఏ మహా జ్ఞానిగాని అనిఉండలేదుగదా? నాకు తెలిస్తే ముందే జాగ్రత్తపడి ఉందును.

అయిందేదో అయింది. ఇప్పటికైనా ఈయన మాపిల్లమీద ఆశ వదులుకుని, నన్ను వదిలేస్తే ఎంతో సంతోషిస్తాను.

ఆయన కాస్సేపు ఆలోచిస్తూ కాఫీ తాగేసి, తల ఆడించి, 'సరే కానీ !' అన్నాడు.

అంటే, నాకూతురు తనకు కావలసిన కాలేజిలో చదువుకునేటందుకు అతికష్టంమీద తన అనుమతి అనుగ్రహించా డన్నమాట ! ఆయనను గొంతుపిసికి చంపాలన్నంత కోపం వచ్చేసింది. అతి కష్టంమీద అణుచుకున్నాను. నా కష్టా లింకా గట్టెక్కలేదు. అంత కంతకూ ముదురుపాకాన పడుతున్న చీకట్లో ఆశారేఖ కనిపించినట్టే కనిపించి అదృశ్యమయింది.

చిత్ర మేమిటంటే, నాకూ కనకయ్యగారికీ మధ్య ఎంతోకాలంగా సాగుతున్న ఈ మూగయుద్ధం గురించి మా ఆవిడకు ఏ మాత్రమూ తెలీదు. మా సంభాషణలన్నీ ఆవిడ వింటూండగానే సాగాయి. అందులో ఆవిడకి అర్థంకాని మాటలంటూ ఏమీలేవు. చాలామంది అమాయికపాఠకుల్లాగా ఆవిడకూడా 'మాటలు అర్థమైతే భావాలు తెలిసినట్టే' ననుకున్నది. అసలే కాంప్లికేటెడ్‌గా ఉన్న పరిస్థితిని ఆవిడ తన ఈక్వేషన్లతో మరింత గందరగోళపరిచి, డొంకతిరుగుడు కథను బాక్సాఫీసుకోసం మరింత అయోమయం చేసుకునే ప్రొడ్యూసరులా ప్రవర్తిస్తుందేమోనని భయపడి నేనేమీ అవిడతో చెప్పలేదు.

చెప్పి ఏంలాభం ? నాకు కావలసింది కనకయ్యను వదిలించుకోవటం. కొంతం మగపిల్లలతో కలిపి చదవటం మొదలుపెడితే వదులుతాడని ఆశపడ్డాను: కాని వదిలాడుకాడు. అసమర్థుడైన వైద్యుడిచేతిలోపడి చచ్చినంతపని చేసి బతికివచ్చిన రోగిలాగా కనకయ్యగారు కోలుకున్నాడు. నాకు కావలిసింది మరో బ్రహ్మాస్త్రం. అది మా ఆవిడనుంచి ఆశించటం అవివేకం. వెనకటికి శ్రీరామచంద్రమూర్తివారు ఒక కాకిమీద—పిచ్చుకమీదనైతే ఇంకా బాగుండేది— ఓ గడ్డిపోచ తీసుకుని వేస్తే, అది బ్రహ్మాస్త్ర మయిందిట.

మా ఆవిడ సరిగా దానికి విరుద్ధం ; నా బ్రహ్మాస్త్రాలను తన విజ్ఞా నంతో మంత్రించి గడ్డిపోచలకింద మార్చెయ్యగలదు.

కొన్నాళ్లు గడిచాయి - నా ప్రాణానికి కొన్ని యుగాలు! తలవని తలంపుగా, అంధకారంలో మరోపక్కనుంచి ఆశాకిరణం కనిపించింది.

పట్టాభికి సంబంధా లొస్తున్నాయి!

పట్టాభికి సంబంధా లొస్తున్నాయని ఓరోజు కనకయ్యే కొంచెం దిగులుగా బయటపెట్టాడు.

'మన పట్టాభికి సంబంధా లొస్తున్నాయా? భేష్! భేష్!' అన్నాను.

కనకయ్య నాకేసి ఓపక్కగా, కొంచెం తీక్ష్ణంగా చూశాడు. నేను అంత ఆనందం ప్రకటించి ఉండవలసింది కాదు. ఆత్మనిగ్రహం లేనివాడు అపజయం పొందుతాడు.

కాని, మరి, నా కానందంగా ఉంటుందంటే ఎందుకుండదూ? నేను పెట్టిన గడువులో ఇంకా మూడేళ్ళచిల్లర దిగబడిఉంది. పట్టాభికి సంబంధాలు రావడం మొదలైతే ఇక ఆగవు - అట్లా వస్తూనే ఉంటాయి - బుకింగులు లేకుండా ఉన్న సినిమానటుణ్ణి నలుగురు బుక్ చెయ్యగానే నలభైమంది ప్రొడ్యూసర్లు ఎగబడ్డట్టు! - అది లోకరీతి.

'పట్టాభికి సంబంధా లెందుకురావూ? నిక్షేపమంటి కుర్ర వాడు. మంచి బుద్ధిమంతుడు.' అన్నది మా ఆవిడ.

కనకయ్య బాధగా మూలిగాడు. బాధ ఎందుకో నాకు తెలుసు. మా కాంతాన్ని వదులుకోవటం ఇష్టంలేదు. ఒకవేళ అంతకన్న మంచి సంబంధం వస్తే దాన్ని వదులుకోవటమూ ఇష్టంలేదు. కాని పైసంబంధాలు చూడటం మొదలుపెడితే, మా ఇద్దరిమధ్యా ఇంత కాలంగా నడుస్తున్న మూగయుద్ధంనుంచి ఆయన పరారీ అయిపోయి నట్టే! నాపిలక ఆయన చేతినుంచి ఒకసారి జారిపోతే మళ్ళీ దొరక్క పోవచ్చు! అదీ ఆయన బాధ.

* * *

ఒకరోజు సాయంకాలం నేనింటికి వచ్చేసరికి మా ఆవిడా మా కాంతమ్మా చాలా హడావుడిగా ముస్తాబవుతున్నారు.

'ఎక్కడికైనా ప్రయాణమా?' అని అడిగాను.

'వచ్చారా? బట్టలు విప్పెయ్యకండి, పెళ్ళిచూపులకు వెళ్ళాలి.' అన్నది మా ఆవిడ.

ఏం పెళ్ళిచూపులు? మా కాంతాన్ని చూడటానికి ఎవరన్నా వస్తున్నారా? ఎవరన్నా వచ్చేట్టుంటే మే మెందుకు వెళ్ళటం? అసలు నా అనుమతిలేకుండా పెళ్ళిచూపులు ఎట్లా జరుగుతాయి? మా ఆవిడ నాకు తెలీకుండా ఏం వెర్రిఏర్పాట్లు చేస్తున్నది?

'ఏం పెళ్ళిచూపులు? ఎవరికి? ఎక్కడ?' అన్నాను గబగబా.

'పట్టాభికి సంబంధమండీ! ఎవరో ఏకంగా పిల్లను తీసుకొస్తున్నారు. మనని ఓ పావుగంటలో బయలుదేరిరమ్మని కనకయ్యగారు వాళ్ళ చిన్నబ్బాయిచేత కబురు చేశారు.' అన్నది మా ఆవిడ.

'ఓ అరగంటకిందట-' అని మా కాంతం పూర్తిచేసింది.

'అత్రగొట్టు బ్రాహ్మణార్థాని కెళ్ళినట్టు. అందరికన్నా ముందెళ్ళి కూచుంటామా ఏం? వచ్చినవాళ్ళ వెంటనే చివాల్న లేచి వెళ్ళిపోరుగా?.... హయ్యో రాత! ముది నాపసానిలా ఆ ముత్యాలకమ్మలు పెట్టుకుంటున్నావేమిటే? జుంకీలు పెట్టుకో....జుట్టుచూడు, ఎట్లా చెవుల వెనకనుంచి ఈడ్చుకున్నదో? చెవులమీదికి లాక్కోవే దద్దమ్మా!....'

మా ఆవిడ హడావుడి చేస్తే చేసిందిగాని, మా కాంతాన్నే ఎవరో పెళ్ళివారు చూడవస్తున్నట్టుగా దాన్ని ఎందుకు ముస్తాబు చేస్తున్నదో నా కర్థం కాలేదు. మా కాంతం వీలయినంత అనాకారిగా కనపడవలిసినసమయంలో, దాన్ని ఊర్వశివేషానికి ముస్తాబు చేసినట్టు చెయ్యట మేమిటి? మా ఆవిడకు ఎట్లా అర్థమవుతుంది? ఎట్లా తెలియజెప్పటం?

వెనక నేను అహమ్మదాబాదులో ఉండేప్పుడు ముకుందీభాయి కూతురి పెళ్ళికి అతని మేనగోడలు వచ్చింది. అసలే చాలా అందకత్తె: దానికితోడు చచ్చేట్టు డ్రెస్ చేసుకొచ్చింది. ఆ పిల్లపక్కన

పెళ్ళికూతురు, ట్యూబ్ లైట్ లో కిరసనాయిలు బుడ్డిదీపంలాగా అయిపోయింది. ఆ రోజు నాకు ముకుంద్జీభాయి మేనగోడలిమీద వచ్చిన కోపం ఇంతా అంతా కాదు. ఈ విషయం మా ఆవిడకు లక్షసార్లు చెప్పాను. మరేమీ లేదు. ముకుంద్జీభాయిలాంటి కోటీశ్వరుడింట్లో పెళ్ళికి నన్ను ఆహ్వానించారని జ్ఞాపకం చెయ్యటానికి!

అటువంటి పొరపాటే ఇప్పుడు మా ఆవిడ కాంతంచేత చేయిస్తున్నది. మరోసందర్భంలో అయితే నేను పట్టించుకోకపోదును, కాని ఈసారికి కాంతం ఆ వచ్చే అమ్మాయికన్న సాధ్యమైనంత వికారంగా కనపడటం ఎంతైనా అవసరం. లేకపోతే నా యుద్ధతంత్ర మంతా తలకిందులై పోతుంది.

కాని కాంతం ముస్తాబు కానేఅయింది. ఉన్న చీరెల్లోకి మంచిది కట్టేసింది. చెవులకు జుంకీలు పెట్టేసింది. జుట్టు చెవుల మీదికి లాక్కున్నది. ముస్తాబు చెడగొట్టుకోమంటే ఇద్దరాడాళ్ళూ ఏకమై నా పీక నులిమేస్తారు.

'అమ్మాయికూడా రావలసిన అవసరం ఉంటుందంటావా?' అన్నాను కుంటిగా.

'మీ కేమన్నా మతిపోయిందా ఏమిటి?' అన్నది మా ఆవిడ.

మనం విధిచేతిలో ఎటువంటి కీలుబొమ్మలమో నా కా క్షణంలో అర్థమయింది.

కనకయ్యగారి చిన్నవాడు మళ్ళీ వచ్చి, 'వాళ్ళంతా వచ్చారు. నాన్న మిమ్మల్ని వెంటనే రమ్మంటున్నాడు' అని తుర్రున పరిగెత్తి పోయాడు.

మరో అయిదునిముషాల్లో మా ఆవిడ ముస్తాబు ముగించి, మాదే ఆలస్యమైనట్టు, 'ఆఁ. ఆఁ! పదండి, పదండి! ఇంకా నిలబడే ఉన్నారేం?' అని మమ్మల్ని మహా తొందరపెట్టింది.

నేను భయపడ్డంతా అయింది-ఆ వచ్చిన పెళ్ళికూతురు మంచి ఖరీదయిన బట్టలే వేసుకుందిగాని, ఏమంత అందగత్తె కాదు. మా కాంతం పెద్ద అందగత్తె అని అనను. కాని ఆ పిల్ల ఆ మాత్రంకూడా

లేదు. దానికితోడు ఆ పిల్లకు అలంకరించిం దెవరోగాని, వాళ్ళ కా పని బొత్తిగా చేతకాదు.

పెళ్ళికూతురి వెంట తల్లీ, తండ్రీ, పినతండ్రీ వచ్చారు. పెళ్ళి కూతురు తల్లి మా కాంతాన్ని కొరకొరా చూడటం గమనించాను. పట్టాభి—తనకు చాలా ఇష్టమయిన యజమానిచేత అకారణంగా శిక్షపొందిన కుక్క ఆ యజమానిని చూసినట్టుగా—కరుణ రసం ఉట్టిపడేలాగా మా కాంతంకేసి చూడటంకూడా గమనించాను.

మేం ఇంటికి తిరిగొచ్చాక మా ఆవిడ ఎంతో గర్వాన్ని అణుచుకుంటూ, 'అది సరే! ఆ పెళ్ళికూతురు తల్లి మనమ్మాయికేసి అట్టా తినేట్టు చూస్తుందేఁవిటీ?' అన్నది.

'వాళ్ళు తెచ్చినట్టే మనంకూడా మనమ్మాయిని పెళ్ళిచూపులకు తెచ్చా మనుకుని ఉంటుంది. యాచకో యాచక శ్శత్రుః.. ఇంతకీ పిల్ల ఎట్లావుంది?' అన్నాను.

'బాగానే ఉంది. పాపం!' అన్నది మా ఆవిడ. 'పాపం!' కీవర్డ్.

'చక్కగా ఉంది!' అన్నది కాంతం.

'వాడు-ఆ పట్టాభి దానికేసి చూడ్డేం?' అన్నాను.

'సుబ్బరంగా చూశాడు. మీకు తెలీకపోతే ఊరుకోండి.' అన్నది మా ఆవిడ.

'చేసుకొంటా డంటావా?' అన్నాను.

'ఎందుకు చేసుకోకూడదూ? తీపరమా? నాలుగు వేలుకట్నం ఇస్తామంటున్నారట.' అన్నది మా ఆవిడ.

'నిన్ను సలహా అడిగితే చేసుకోమంటావా? కనకయ్యగారు తప్పకుండా అడుగుతారు.'

'కళ్ళు కద్దుకుని మరీ చేసుకోమంటాను. ఏం? మీరు వద్దని సలహా ఇస్తారా?' అన్నది మా ఆవిడ భయపడుతున్నదానిలాగా.

ఏ పరిస్థితిలోఅయినాసరే ఓ పెళ్ళి జరగటమే ఆడవాళ్ళకు కావలసింది. మా ఆవిడ ఆ బుద్ధిన ఉండటం నాకు లాభమే. కాని

నేను ఈ సంబంధాన్ని బలపరుస్తానని తెలిస్తే, ఆవిడ తన ఈక్వేషన్ అడ్డేసి పథకమంతా పాడుచేసెయ్యొచ్చు.

అందుకని నేను ఆమదం తాగిన మొహంపెట్టి, 'ఏమో, నాకీ సంబంధం అంత పెద్దగా నచ్చలేదు. పట్టాభికి ఇంకొంచెం మంచి సంబంధమే రావచ్చునేమో అనుకుంటున్నాను' అన్నాను.

'నాక్కూడా అట్లాగే అనిపించింది' అన్నది మా కాంతం, ఎవరూ అడక్కుండానే.

దీపాలు పెట్టిన కాస్సేపటికి కనకయ్య వచ్చాడు.

'పిల్లను చూశారుగా, మీ కేమనిపించింది' అని అడిగాడు.

'పిల్ల కేమండీ? రత్నంలాగుంది. నన్నడిగితే చేసుకోవచ్చు నంటాను. మావారికే అంత నచ్చినట్టు లేదు' అన్నది మా ఆవిడ.

నా పాలిటి శని దాపరించింది! లౌక్యం లేదు, పాడూ లేదు. అడిగేవాడు నెహ్రూ అయినా సరే, మమ్మల్నిద్దరినీ కలిపి ప్రశ్న వేస్తే, ఏం చెబితే బాగుంటుందో నేను ఆలోచించేలోపల, తననోటికి వచ్చింది నాకన్న ముందు చెప్పేస్తుంది. తాను చప్పున ఏదో ఒకటి అనకపోతే నే నేం తొస్సుసమాధానం చెబుతానో అని భయం, పాపం.

'ఇక నేం, ఈ సంబంధం వదిలేస్తాను,' అన్నాడు కనకయ్య. నా ఆంతర్యం గ్రహించినవా డల్లే నాకేసి ఓ చిరునవ్వు విసిరి, వెళ్ళిపోయాడు. ఆశారేఖ కాస్తా గుటుక్కున ఆరిపోయింది.

*   *   *

మాకాంతం బియ్యే పాసుకావటం అయిందిగాని, క్లాసురాలేదు. దానికి చదువుమీద రోతపుట్టిన లక్షణాలన్నీ కనిపిస్తున్నాయి. ఈ సంగతి కనకయ్యకు తెలిస్తే నన్ను బతకనివ్వడు.

'ఎమ్మేకు అప్లికేషన్ వెయ్యి మరీ,' అన్నాను కాంతంతో. జూదంలో ఓడిపోతున్నవాడు శాయశక్తులా ఆడుతూపోవటం తప్ప మార్గాంతరం లేదు. చదువంటే ఇష్టం ఉన్నా, లేకపోయినా, కాంతం కాలేజీకి పోతూ వస్తూ ఉన్నంతకాలమూ కనకయ్య నన్ను ఓడించలేడు.

'చదివింది చాల్లే నాన్నా! బియ్యేలో క్లాసొస్తే చదవబుద్ధి అయేదేమో! ఈ వంటబట్టని చదువెందుకు? డబ్బుచేటు!' అన్నది కాంతం.

నాకు భయం వేసింది. కనకయ్య సింహస్వప్నమై కూర్చున్నాడు.

'అదేమిటే? మనం ఇన్నాళ్ళూ అనుకున్న పానంతా పాడుచేసేస్తివే? బియ్యేలో రాకపోతే రాకపోయింది, ఎమ్మేలో క్లాసు తెచ్చుకో. ఇంతా చదివి కాస్తమంచిఉద్యోగం చెయ్యకుండా, మొగుడు సంపాయించిపెట్టే మెతుకులు తిని బతుకుతానంటావా?' అని కాంతాన్ని రెచ్చగొట్టాను.

'ఇప్పుడు నేను నా సంపాదనతోనే మెతుకులు నోట్లో వేసుకుంటున్నానా?' అన్నది కాంతం నవ్వుతూ.

'ఇక్కడిదారివేరు! ఇది నీ పుట్టిల్లు. నీకు సొంతం. నీతండ్రి సంపాదించి పెడుతున్నాడు. హాయిగా తింటున్నావు' అన్నాను.

'రేపు అత్తవారిల్లే సొంత ఇల్లవుతుంది. మొగుడు సంపాదించిపెడితే హాయిగా తినొచ్చు' అన్నది కాంతం.

'అదీ ఇదీ ఒకటి ఎట్లా అవుతుంది?'

'ఎందుక్కాదు, నాన్నా? పరాయిల్లల్లే ఉండే అత్తవారింటికి కాపరానికి పోకపోతేనేం? పరాయివాడల్లే ఉండే మొగుణ్ణి చేసుకోకపోతేనేం! నే నెప్పటికన్నా చేసుకొంటే నా సొంతమనిషల్లే ఉండేవాణ్ణి చేసుకుంటాను. సొంతయిల్లనిపించే ఇంటికే పోతాను' అన్నది కాంతం.

అది నాకన్న రెండాకులు ఎక్కువే చదివినట్లు కనబడింది.

నోరుచేసుకుని అడగలేదుగాని, దానికి కావలిసింది పెళ్ళి! ఆ సంగతి తెలుస్తూనే ఉన్నది.

'సిద్ధాంత రీత్యా నువ్వన్నది నిజమే. కాని నీకు ఆత్మీయుడుగా ఉండే మొగుడు దొరికే సమస్య అంత తేలికైనది కాదు. మా ప్రయత్నంవల్ల అటువంటివాడు దొరకాలి. లేదా నువ్వైనా సంపా

దించుకోవాలి,' అన్నాను. ఈ మాటకు కాంతం కొంచెంగా బెదురుతుం దనుకున్నాను.

బెదరలేదు సరికదా కాంతం అతిచిన్న నవ్వొకటి నవ్వి, 'నువ్వు సంబంధాలు చూచినప్పుడు నా అభిప్రాయం నేను చెబుతాలే' అన్నది.

నేను వెంటనే సంబంధాలు చూడసాగాను.

సంబంధాలు చూడట మనేదాని కొక నిర్దిష్టకార్యక్రమంలేదు. కనపడ్డవా ళ్ళందరితోనూ, కావలిసినవా ళ్ళందరితోనూ, మన అమ్మాయికి పెళ్ళి చేద్దా మనుకుంటున్నట్టు చెబుతాం. కట్నం ఇంత దాకా ఇవ్వగలమనీ, పెళ్ళికొడుకు కనీస అర్హతలు ఇట్లా ఇట్లా ఉండాలనీ చెబుతాం. ఎక్కడన్నా ఎవరన్నా ఒకపిల్లను చూసి వదిలేశారని తెలిస్తే, అది మంచిసంబంధమేనని మనకు తోస్తే దానికోసం ప్రయత్నిస్తాం. అంతా షేర్ బజారు తంతు.

నేను మా కాంతానికి సంబంధాలు చూట్టం మొదలుపెట్టా నన గానే, మీకు నామీద గురి కాస్తా పోయిఉండవచ్చు. 'పెళ్ళి చెయ్య కుండా చూడు' అన్న సూత్రానికి నేను స్వస్తి చెప్పా ననుకుని ఉండవచ్చు. యుద్ధంలో దెబ్బతియ్యటానికే తిరోగమించినట్టుగా నేను 'పెళ్ళి చెయ్యకుండా చూడు' అనే సిద్ధాంతంమీద నిలబడ టానికి సంబంధాలు చూడ నారంభించా ననుకోండి.

సంబంధాలు చూస్తున్నట్టు కనకయ్యకు తెలియజెయ్యటం నా స్ట్రాటజీలో అతిముఖ్యమైన అంశం.

'ఏమండోయ్, మావారు పిల్లకు సంబంధాలు చూస్తున్నారు' అని మాఆవిడ నాకన్న ముందే ఆయనతో చెప్పేసింది. ఆవిడ నోటి మీదుగా చెప్పనిద్దా మనే నేను చెప్పలేదు.

కనకయ్యగారు నాకేసి, 'ఔరా, ద్రోహీ!' అన్నట్టు చూశారు.

'ఆఁ, ఏం చూట్టంలెండి? అనకాపల్లి సంబంధం ఓటిచూశాను. పిల్లవాడికి రెండులక్షల ఆస్తి ఉందిట. ఎమ్మే ప్యాసయి ఊరికే కూర్చున్నాట్ట. డాక్టరేటుకు ఏదో థీసిస్ తయారు చేస్తున్నానని

అందరితోటీ చెబుతున్నాట్ట. సరే, డాక్టరేటు రానివ్వండి, అప్పుడే చూడొచ్చు. ఏమంటారు? కనీసం డాక్టరేటయినా, ఓ చిన్నకలెక్టరు ఉద్యోగమన్నా లేనివాడికి పిల్ల నివ్వటం నా కిష్టంలేదు. పిల్లను తెచ్చుకునేటప్పుడు తక్కువ చోటినుంచి తెచ్చుకోమన్నారు. ఇచ్చేటప్పుడు పెద్దచోట ఇయ్యమన్నారు. ఏమంటారు?'' అన్నాను.

'అదా నీ వరస?' అన్నట్టు కనకయ్య తల పైకీ కిందికీ ఆడించి, కాఫీ తాగి. మాటా పలుకూ లేకుండా వెళ్ళిపోయాడు.

దేశంలో ఉన్న గొప్పగొప్ప సంబంధా లేవో తెలుసుకోవటమే కొంచెం కష్టమయింది. ఆ తరవాత వాళ్ళకొక కార్డుముక్క రాసి పారేస్తే ఆ సంబంధం మనం చూసినట్టే; వాళ్ళ దగ్గిర్నుంచి జవాబు రాకపోయినా, మనం మానేసినట్టే చెప్పుకోవచ్చు. సంబంధాలు చూడటమనే ఫ్రాడ్‌లో తిరుగుళ్ళన్నీ నన్నడగండి, చెబుతాను. ఇంట్లో ఆడవాళ్ళను ఫూల్ చెయ్యటానికి సవాలక్షమార్గాలు.

మా ఆవిడ నిజంగా నేను పిల్లకోసం గొప్పగొప్ప సంబంధాలు చూస్తున్నాననే అనుకున్నది.

చిక్కేమిటంటే కాంతంకూడా అనుకున్నది. అది నన్ను దబాయించి, 'నాకోసం చాలా సంబంధాలు చూస్తున్నావుట. నాతో మాటమాత్రం చెప్పవేం?' అని అడిగింది.

'మనకు పనికొస్తుందన్న సంబంధం రావాలేగాని నీకు చెప్పనుటే?' అన్నా.

ఆ తరవాత మూడు రోజులకో నాలుగు రోజులకో తలవని తలంపుగా పట్టాభి మా ఆఫీసు కొచ్చాడు. అతడి మొహం చూస్తే గుర్రప్పందాల్లో అంతా పోగొట్టుకుని, రైలుచార్జీ కూడా లేక, గిండీ నుండి ఇంటికి నడిచివచ్చినవాడిలా గున్నాడు.

'ఏం, పట్టాభీ? ఏదో పనిమీద వచ్చినట్టున్నావు?' అన్నా.

'అవునండీ, ఓ ముఖ్యమైన విషయం మాట్లాడాలి....మీ కాంతంకు సంబంధాలు చూస్తున్నారుటగా.'

'అవును. ఏం?' అన్నా.

'ఏంలేదు. మీరు చూస్తున్న సంబంధాల్లో నన్నుకూడా చేర్చి ఉంచండి.'

'ఈ ఐడియా ఎవరిది? నీదా, మీ నాన్నగారిదా?'

'మా నాన్నమాట ఎత్తకండి. అనగూడదుగాని, ఆయన పట్టి ఫూల్.'

'పెద్దవాణ్ణి పట్టుకుని పుటిక్కిన ఎంత మాటన్నావూ? అయితే ఇది నీ ఆలోచనే అన్నమాట!.... నీకు చాన్సుంటుందంటావా?'

'ఉంటుందనే అనుకుంటున్నా. వ్యర్థప్రయత్నాలు చెయ్యటం నాకు చాలా అసహ్యం.' అన్నాడు పట్టాభి. పట్టాభిలో ఈ మాత్రం పలుకున్నదని నే నెరగను.

'అట్లాఐతే నీకు చాన్సుండదని నే నిప్పుడే చెప్పెయ్యగలను.'

'మీ రెందుకు చెప్పడం? కాంతం ఏమవుతుందీ?'

'ముందు నాకు నచ్చాలి. ఆ తరవాత కాంతానికి నచ్చాలి. నేను నీ దరఖాస్తు ఆమోదించకపోతే కాంతం ఏం చెయ్యగలదూ?.... కాంతం నిన్ను చేసుకోవటానికి ఒప్పుకుంటుందని ఆశ ఉన్నదా?'

పట్టాభి నవ్వి, 'ఏదో భరోసా ఉండబట్టే మీతో మాట్లాడు తున్నా ననుకోరాదా?' అన్నాడు.

ఏమీ సందేహంలేదు; కాంతమూ, ఈ పట్టాభీ అదివరకే మాట్లాడుకున్నారు!

నేను బ్రహ్మాస్త్రం పైకి తీశాను; 'చూడు పట్టాభీ! నాకు కట్నం ఇవ్వరాదనే నియమం ఉన్నది. ఆ నియమానికి కట్టుపడి చాలా సంబంధాలు, కాంతంతో చెప్పకుండా కూడా వదులుకున్నాను. వాలుగుపిచ్చికలు నాదగ్గర చేరాయిగదా అనీ, నా కూతుర్ని పెళ్లాడితే మంచికట్నం దొరుకుతుందిగదా అనీ నువు ఆశించవచ్చు అది భ్రమ' అన్నాను.

'నేను కట్నం తీసుకుని పెళ్లాడేకన్న బ్రహ్మచారిగా ఉండటమే ప్రిఫర్ చేస్తాను. మీరు చెప్పేది మా నాన్నను గురించిలాగుంది!' అన్నాడు పట్టాభి.

నా బ్రహ్మాస్త్రం పారలేదు. ఈసారి పాశుపతాస్త్రం వేశాను.

'తండ్రి ఆస్తికి వారసురాలైన పిల్లను తెలివిగలవా డెవడైనా కట్నం లేకుండానే చేసుకుంటానంటాడు. అటువంటివాడికి ధనాశ లేదా ఏమిటి? నువు కట్నం తీసుకోకుండా కాంతాన్ని చేసుకుంటా నంటే నేను గర్విస్తా ననుకుంటున్నావు గామాలు. అదం-వట్టిమాట' అన్నా.

కోపంతో పట్టాభిముఖం కందగడ్డలే అయింది.

'మీ పాపిష్టి సొమ్ము నాకు మట్టితో సమానం. మీ రాసొమ్ము ఎట్లా సంపాదించారో నాకు తెలుసు. దానిమీద ఆశ పెట్టుకునే టట్టయితే నేను కాంతాన్ని చేసుకోనని స్పష్టంగా చెప్పాను' అన్నా డతను.

నేను కాస్సేపు అతని ముఖాన్ని శ్రద్ధగా పరీక్షించి, నా దగ్గిర మిగిలిఉన్న ఒక్క అస్త్రాన్నీ ప్రయోగించేశాను.

'నీతో నిజం చెప్పేస్తున్నాను. కాంతానికి పెళ్లిచేసే ఆలోచన నా కేకోశానా లేదు. నే నసలు ఆ ప్రయత్నంలో లేను'. అన్నా.

పట్టాభి తెల్లబోయి, 'అదేమిటి అట్లా అంటున్నారు?' అన్నాడు.

'నిజమే చెప్పాను. ఇందులో అబద్ధం ఏమీలేదు. కాంతానికి సంబంధం తీసుకురాగల శక్తిసామర్థ్యాలు నా కున్నట్టు తోచదు." అనిచెప్పి పట్టాభిని పంపేశాను. అతను తల వంచుకుని నేలకేసి చూస్తూ వెళ్ళిపోయాడు.

* * *

ఆ తరువాత చెప్పవలసింది ఆటేలేదు. పట్టాభి నాదగ్గిరికి వచ్చిన మూడువారాల కనుకుంటాను - మా ఇంటి కొక శుభలేఖ వచ్చింది. అది మా అమ్మాయిపెళ్ళికి పిలుపు - నన్నూ, నా భార్యనూ ఆహ్వానిస్తూ. ఆహ్వానించినవాళ్లు మా అమ్మాయీ, పటాభీనూ.

ఆ శుభలేఖ సారాంశం బుర్ర కెక్కినాక నా భార్యకు పూనకం వచ్చినంతపని అయింది.

'ఏమిటే ఇదీ? ఏంపనే ఇదీ? ఇదేంపనే? ఇంత పరువుగా బతికి చివర కిల్లా తెగబడ్డావుటే?' అంటూ మా ఆవిడ, ఇంట్లోనే ఉన్న మా అమ్మాయిమీద ప్రశ్నల బాణపరంపర విసిరింది.

'తప్పేముందమ్మా? రేపు నా పెళ్లి. నువ్వూ, నాన్నా తప్పకుండా రావాలి. క్లబ్బువాళ్ల అనుమతితో క్లబ్బులోనే పెళ్ళి ఏర్పాటు చేశాం. ఎనిమిదింటికి రిజిస్ట్రారు వచ్చి, పెళ్ళి రిజిస్టరు చేస్తాడు. అంతా అయిదు నిమిషాల్లో అయిపోతుంది.' అన్నది కాంతం.

'ఈ బడాయి ఏమిటే? 'దయచేసి కట్నాలు చదివించవద్దూ' అంటూనూ?' అన్నది మా ఆవిడ - అది ఆవిడకు గల ముఖ్య అభ్యంతరాలలో రెండోది అయినట్టు!....

మర్నాడు మా కాంతాన్ని నా కారులోనే క్లబ్బుకు తీసు కెళ్లాను. పెళ్ళి సౌమ్యంగా జరిగిపోయింది, కనకయ్యగా రింటికి కూడా శుభలేఖ వెళ్ళిందిట, కాని వాళ్ళెవరూ అటుకేసి తొంగి చూడలేదు.

'వాడు నా కొడుకే కాదు.' అని కనకయ్య అందరితోనూ అంటున్నాట్ట.

అయిం దేదో అయింది. అంతా నే ననుకున్నట్టే జరిగింది. కాంతంపెళ్ళి నేను చెయ్యలేదు; కాంతమే చేసుకుంది.

కాని నాకు కొన్ని బెంగలు దిగబడిపోయాయి. మా అల్లుడి ధోరణి చూస్తే కమ్యూనిస్టువాసన కొడుతున్నాడు. ఆ జబ్బు మా అమ్మాయికీ అంటినట్టు కనబడుతున్నది. నా కష్టార్జితమంతా దాని దైనవాడు కమ్యూనిస్టుపార్టీ ఫండుకింద ఖర్చయిపోతుందో ఏమో! ప్రస్తుతం కాంతం నా దగ్గిర ఒక్క పైసాకూడా తీసుకోకుండా ఉంది. ఏంచెయ్యాలో తోచటంలేదు......